Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Sommarklynne i Skåne

Göran Nilsson

Den som vill uppleva sommarklynne *Valerianella dentata* i Skåne har inte särskilt många platser att välja på. Det är verkligen synd eftersom det är en synnerligen vacker blomma om man tittar lite närmare på den. Denna ettåriga, höst- eller vårgroende, ört blir upp till 4 dm hög och har ovan mitten regelbundet gaffelgrenad stjälk med motsatta spatelformiga blad med helbräddad kant. De små söta blommorna, med de fem stycken 1–2 mm långa rosa kronbladen, är ordnade i kvastliknande knippen. När många plantor växer tätt tillsammans i åkern är det bara att njuta om man skulle ha turen på sin sida och stöta på en växtplats.

Numera hittar man den säkrast på Öland och Gotland men även i Skåne finns den kvar. Detta senare är särskilt glädjande eftersom första fynduppgiften i Sverige är från just Skåne, närmare bestämt Malmö, och publicerades år 1819. Den har tidigare rapporterats som tillfällig i flera landskap norrut till Medelpad.

Vid Skånes florainventering 1923–1984 påträffades sommarklynne på 27 lokaler i framför allt de nordvästra och södra delarna av landskapet. Dessutom redovisades 24 äldre lokaler som fanns i ungefär samma områden men även spridda i de centrala och nordöstra delarna. Under perioden från mitten av 1800-talet och hundra år framåt fanns det hela tiden ca 15–25 aktuella lokaler. Under den senaste inventeringen inom projekt Skånes Flora (1989–2005) blev den endast funnen i 7 stycken 5 × 5 km rutor. Man fann den då i åkerkanter, torra basrika skärningar och eroderade branter.

Den var sedan 2010 nationellt rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) men i rödlistan 2015 har den flyttas ner till endast Sårbar (VU).

Sommaren 2014 floraväktade författaren samtliga sju aktuella lokaler i Skåne. Sommarklynne finns kvar på tre av dessa. En av de andra lokalerna har kanske aldrig funnits och på en är den säkerligen utgången för all framtid. På de två återstående skulle den möjligen kunna hittas igen kommande år eftersom miljön verkar fortsatt lämplig. Enligt uppgift kan fröna behålla sin grobarhet under fem års tid.

Bild 1: Sommarklynne. Foto: Åke Svensson

Bild 2. Vägkant och åker från lokalen i Rynke. Foto: Göran Nilsson 2015-03-07.

Kvarvarande lokaler:

1. *Åker sydost om Mölle kapell, Brunnby socken.*

2014 odlades dill på åkern och 55 exemplar av sommarklynne hittades strax utanför kanten av grödan norrut. Koordinaterna var 6244118 1295732.

John Kraft uppger i *Floran i Brunnby socken med Kullaberg* att det i området fanns åtskilliga fynd på 1950-talet. 1968 rapporterades den senast som ogräs i kornåker 700 meter SO Bräcke, innan den återfanns i den aktuella åkern vid Mölle kapell 1987. Den fanns detta år tämligen ymnigt och i mängd året därpå men hade blivit fåtalig 1989. (Svensk Botanisk Tidskrift 1991).

Enligt Artportalen fanns 75 ex. 1995, 1 ex. 1996, noterades 1998, 2 ex. 2002, 100 ex. 2007. Kunde inte återfinnas 2009 men återkom med 310 ex. 2010 och 26 ex. 2011 för att åter vara försvunnen 2012.

2. *Åker 500 m VNV Norra Hultseröd, Billinge socken.*

Det odlades råg 2014 på åkern och i kanten av denna hittades 90 ex. av sommarklynne.

Lokalen upptäcktes 1990 men antalet ex. räknades inte. Någon sommarklynne kunde sedan inte återfinnas varken 1992, 1996 eller 1997. Koordinaterna var 6208204 1346332.

3. *Åker och vägkant i Rynke, Riseberga socken nära Ljungbyheds flygplats.*

Här hittades 600 ex. av sommarklynne i kanten av en kornåker och på intilliggande vägkant år 2014. Koordinaterna var 6221160 1336920.

På Artportalen finns endast antecknat att den noterades härifrån 2004.

Lokaler där sommarklynne inte återfanns 2014:

4. *Dike 700 m NNO Backåkra, Löderup socken.*

Dikeskanterna var 2014 bevuxna med hög och tät växtlighet. Sommarklynnet kunde inte heller hittas i omgivande åkerkanter. Det verkar osannolikt att den skulle kunna återkomma på denna lokal.

Sommarklynne upptäcktes här 1991 med 5 ex. och det fanns 100-tals ex. år 1994 men den kunde inte återfinnas 2002.

5. *250 m OSO Asklunda, Tolånga socken*.

Härifrån finns sommarklynnet noterat den 22 maj 2001. Lokalen som utgörs av en vanlig beteshage verkar helt olämplig för arten. Med tanke på fynddatumet kan man misstänka att man har förväxlat den med släktingen vårklynne *Valerianella locusta*. Detta blir slutsatsen om inte något belägg kommer fram.

6. *Slänt mot havet 1,2 km ONO Kåseberga fiskehamn, Valleberga socken.*

Trots flitigt eftersök under två dagar kunde inte någon sommarklynne återfinnas 2014. Här fanns endast rikligt med vissnad vårklynne *Valerianella locusta*. Lokalen verkar fortsatt lämplig åtminstone i nedre delen av

Bild 3. Åkern 500 m VNV Norra Hultseröd.
Foto: Göran Nilsson 2015-03-07.

branten. Det fanns t.ex. rikligt med sanddådra *Camelina microcarpa ssp. microcarpa* och hylsnejlika *Petrorhagia prolifera* som båda också behöver störd mark.

Sommarklynne uppmärksammades första gången år 1997 med ca 1000 ex. Noterades även 2002 och 2003.

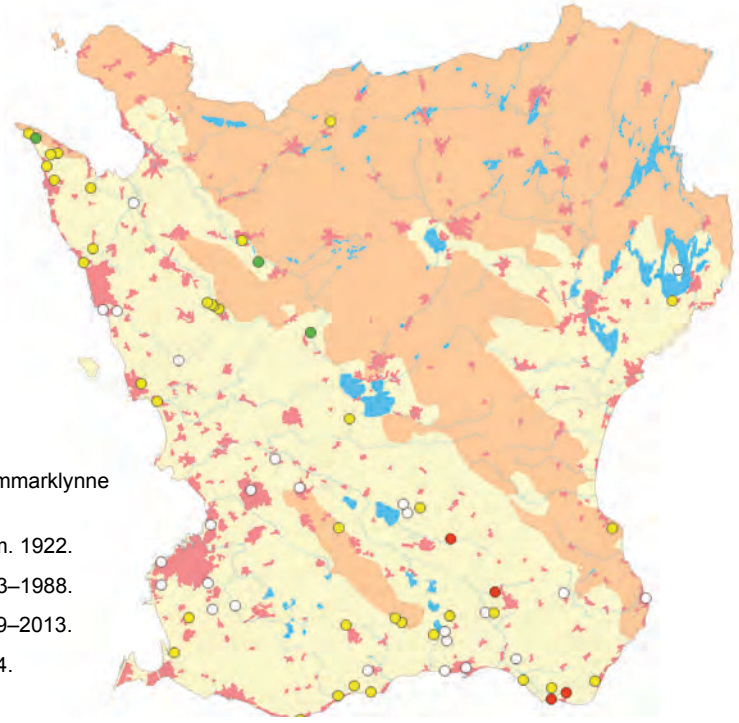
7. *Sydsidan av Svampabanan, Ramsåsa socken.*

Det finns rikligt med markstörningar på en sådan här tävlingsbana för motorsport orsakat bland annat av alla motorcyklar och bilar som kör där. Trots detta gick det inte att hitta någon sommarklynne 2014.

Växten har endast noterats härifrån år 1993 i okänt antal.

Sammanfattning

Sommarklynne har aldrig varit någon vanlig växt i Skåne men verkar gå mot en säker undergång. Numera har den bara tre säkra och 2 osäkra växtplatser kvar i landskapet. Uppenbarligen kan den dock variera mycket från år

Karta 1. Sommarklynne i Skåne.

- fynd t.o.m. 1922.
- fynd 1923–1988.
- fynd 1989–2013.
- fynd 2014.

Bild 4: Sommarklynne. Foto: Åke Svensson

till år och kan återkomma igen fast den till synes har varit försvunnen under vissa år. Kanske skulle man kunna hitta fler lokaler om man systematiskt besökte alla kända ställen där den funnits tidigare och då även genomsökte åkerkanter i närheten. Denna lilla skönhet är verkligen värd att hitta. Tag således på vandrarskorna och gå ut och leta!

Litteratur

Mattiasson, G. 2006: Skånes hotade åkerogräs. *Bot. Not. 139 (3)*: 11–21.

Nordstedt, O. 1920: Prima loca plantarum suecicarum. Första litteraturuppgift om de i Sverige funna vilda eller förvildade kärlväxterna. – *Bilaga till Bot. Not. 1920*:1–95.

Olsson, K-A. 1996: Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1995. *Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1996 (1)*: 5–51.

Olsson, K-A. 1997: Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1996. *Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1997 (1)*: 1–40.

Olsson, K-A. 1999: Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1998. *Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1999 (1)*: 1–39.

ArtDatabanken. 2010: Sommarklynne. Artfaktablad.

Kraft, J. 1982: *Floran i Brunnby socken med Kullaberg*. Motala.

Kraft, J. 1991: Nytt tillägg till Floran i Brunnby socken. *Svensk Bot. Tidskr. 85*: 333-341.

Svensson, R., Wigren-Svensson, M. & Ingelög, T. 1993: *Hotade åkerogräs. Biologi och bevarande i allmogeåkrar.* Borås.

Tyler, T. m. fl. (red). 2007: *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.

Weimarck, H. & Weimark, G. 1985: *Atlas över Skånes flora.* Lund.